

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Moralske Tanker (DK)

Citation: Holberg, Ludvig: "Moralske Tanker", i Holberg, Ludvig: *Moralske Tanker*, udg. af F.J.Billeskov Jansen ; Jørgen Hunosøe , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1992, s. 39. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg13val-shoot-idm139659565657408/facsimile.pdf> (tilgået 15. maj 2024)

Anvendt udgave: Moralske Tanker

hvis jeg ikke maa troe almindelig Syn og Sandser: hvis jeg maa negte at see det, som jeg seer, og høre det, som jeg og alle andre høre, saa stadfæstes derved en fuldkommen Pyrrhonismus, og ingen Vished bliver meere i Verden; ja saa kand man tvivle om Skrift og Mirakler selv, efterdi man ingen Nytte har af Syn og Hørelse.

Man seer heraf, at, naar een ved slige Præparatorier først gjøres til et Menneske, saa dannes Sindet til at modtage en sand og forkaste en falsk Lærdom. Dette maa være nok tælt om de fornødne Studeringer, hvis videre Nytte jeg vil overlade andre at beskrive. Jeg haver alleene udi denne Dissertation ladet mig nøje hermed at antegne en Vildfarelse, som dagligen begaaes af Lærere udi Disciplinens Orden: thi det er til deslige Ting mit Morale fornemmeligen sigter.

Udi denne første Classe, som befatter Theologie og Morale, kand ogsaa sættes Historier, hvorvel de fleste Philosophi give Historier ikke Sted uden iblant de nyttige Studeringer, saa at de gemeenligen sætte dem efter Mathesis. Men det kommer deraf, at faa ansee Historier med rette Øjen, og ej eftertænke, at Morale fornemmeligen læres af Historiske Exempler, og at Religionen maa vise sin Hiemmel og Adkomst af Historier.

Blant de nyttige Studeringer kand sættes Mathesis og Physica. Derom vil jeg intet tale, saasom det er alle bekiendt, hvad Nytte Mathesis fører med sig. Jeg vil ikkun alleene herved erindre en Vildfarelse hos de ældste Philosophi, i det de have gjort sig langt anden *Idee* om Mathematiquens Værdighed, end man nu omstunder gjør: thi de have holdet for, at det var en Philosopho u-anstændigt at bemænge sig med andet end Theorie, og anseet Praxin eller Mechanicam, som gemeene Haandverker; saa at Mathesis hos dem bestod alleene udi at raisonnere; da man nu omstunder gaer meere ordentligen til verks, og legger Grundvold med Mechaniske Experimenter. Derfor have vore Tidens Mathematici saadan Devise: *Nullius in Verba*.

Philosophien var udi gamle Dage deelt udi Secter, ligesom Theologien nu omstunder. Enhver af disse Secter søgte ikke saa meget efter at udlede Sandhed, som at forsvare hvad Fundator eller Stifteren havde læret. Denne Philosophie, som kand kaldes *Philosophia carbonaria*, varede indtil noget efter Christi Tider, da nogle, hvoraf den første var *Potamon*, toge sig for, ikke at sværge paa nogens Ord meere, men af alle Secter at udtrække det beste. Denne Philosophie blev kalden *Philosophia eclecticica*. Jeg veed ikke, om det er mod Orthodoxie at øn-